Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 2320/2023
07.10.2026. године
Б е о г р а д

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Сање Агатоновић, чланова већа, у парници из радног односа тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Верица Дуловић-Ћулафић, адвокат из ..., против туженог Парка природе „Мокра Гора“ из Мокре Горе, чији је пуномоћник у поступку по ревизији Мила Томановић, адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду и враћања на рад, одлучујући о ревизијама тужиоца и туженог изјављеним против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 4257/22 од 10.02.2023. године, у седници одржаној 07.10.2026. године донео је

П Р Е С У Д У

ОДБИЈАЈУ СЕ, као неосноване, ревизије тужиоца и туженог изјављене против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 4257/22 од 10.02.2023. године.

О б р а з л о ж е њ е

Пресудом Основног суда у Ужицу П1 133/22 од 30.08.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца, па је поништено, као незаконито, решење туженог о отказу уговора о раду бр. ../2015 од 22.01.2015. године и тужени је обавезан да тужиоца врати на рад и распореди на послове и радне задатке који одговарају његовој стручној спреми и да му призна сва права из радног односа и надокнади му штету од 23.01.2015. године до враћања на рад. Ставом другим изреке, тужени је обавезан да тужиоцу накнади трошкове поступка од 231.000,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж1 4257/22 од 10.02.2023. године, ставом првим изреке, одбијена је жалба туженог и потврђена првостепена пресуда у делу става првог изреке, којим је усвојен тужбени захтев тужиоца, па је поништено као незаконито решење о отказу уговора о раду туженог бр. ../2015 од 22.01.2015. године и обавезан тужени да тужиоца врати на рад и распореди на послове и радне задатке који одговарају његовој стручној спреми и да му призна сва права из радног односа почев од 23.01.2015. године, па до враћања на рад.

Ставом другим изреке, преиначена је првостепена пресуда у преосталом делу става првог изреке, па је одбијен тужбени захтев у делу којим је тужилац тражио да се обавеже тужени да му надокнади штету. Ставом трећим изреке, решење о трошковима поступка садржано у ставу другом изреке пресуде остало је неизмењено. Ставом четвртим изреке, одбијен је захтев туженог за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац и тужени су благовремено изјавили ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, тужилац побијајући је у ставу другом изреке, тужени побијајући је у ставовима првом, трећем и четвртом изреке.

Тужилац је поднео одговор на ревизију туженог, не захтевајући опредељено накнаду за трошкове њеног састава.

Врховни суд је одлучујући о ревизији тужиоца, у смислу одредбе члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2 Закона о парничном поступку - ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20 и 10/23 – други закон) и ревизији туженог, у смислу члана 408. ЗПП, нашао да ревизије нису основане.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а ревизијом тужиоца се не указује на друге повреде поступка због којих се она може изјавити, применом члана 407. став 1. ЗПП. Супротно наводима ревизије туженог, другостепени суд није учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП, као ревизијски разлог из члана 407. став 1. тачка 3. истог закона, јер је у поступку одлучивања о жалби туженог изјављеној на првостепену пресуду, правилно применио одредбе члана 386. став 1. и члана 396. став 1. ЗПП, испитујући првостепену пресуду у оном делу у коме се побија жалбом и оцењујући у образложењу пресуде битне жалбене наводе, који се понављају и у ревизији. Указивање на повреду поступка из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, не представља битну повреду због које се ревизија може изјавити, применом члана 407. став 1. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац има завршену основну школу, туженим је 01.03.2008. године закључио уговор о раду и засновао радни однос на неодређено време за обављање послова ... . Анексом уговора о раду од 11.06.2014. године и Анексом број 2 уговора о раду од 03.11.2014. године, а на основу новог Правилника о организацији и систематизацији послова и радних задатака од 25.05.2014. године, тужилац је премештен на послове чувара на Западној капији Парка природе. Решењем од 22.01.2015. године, тужиоцу је отказан уговор о раду, јер је услед економских и организационих промена престала потреба за обављањем послова на које је тужилац био распоређен, те му радни однос престаје 22.01.2015. године. У образложењу решења је наведено да је, услед смањеног обима посла и промене организације рада код туженог, дошло до престанка потребе за обављањем послова на које је тужилац био распоређен, као и да се тужиоцу није могао обезбедити премештај на друге послове, премештај код другог послодавца или преквалификација за обављање других

послова, уз напомену да је тужиоцу радни однос престао искључиво на основу наведених чињеница и да је тужилац свој посао обављао савесно, коректно и професионално. Тужени је исплатио тужиоцу отпремнину 21.01.2015. одине. Тужени није имао обавезу да донесе Програм решавања вишка запослених.

Утврђено је да је Правилником о организацији и систематизацији послова код туженог од 25.05.2014. године за радно место које је обављао тужилац (од 11.06.2014. године) „чувар природе на Западној капији“, чланом 30. предвиђено 8 извршилаца, са условом средња стручна спрема (4. или 3. степен), 1 година радног искуства и положен возачки испит „Б“ категорије. Тужени је 31.12.2014. године донео Измене и допуне Правилника о организацији и систематизацији којим су сва радна места систематизована у пет целина, између осталог, у служби надзора је систематизовано радно место „чувар природе на Западној капији Парка природе“, за које је предвиђено 8 извршилаца, које радно место према опису послова одговара опису послова тужиоца. Такође је утврђено да Изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији који је тужени донео 31.12.2014. године није промењен опис послова радног места тужиоца - чувар природе на Западној капији у односу на опис послова садржан у Правилнику о организацији и систаматизацији послова од 31.12.2014. године.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев, поништио решење туженог од 22.01.2015. године, с обзиром да је тужени тужиоцу отказао уговор о раду за послове „чувар природе на Западној капији Парка природе“, правилно закључивши да је тужени тужиоца прогласио вишком, без примене критеријума, налазећи да тужени у смислу правила о терету доказивања није доказао да ли је било могућности за распоређивање тужиоца на евентуално неко друго радно место у оквиру његове стручне спреме. Код чињенице да тужени није у потпуности спровео поступак ради утврђивања вишка запослених у складу са одредбом чланова 153.-160. Закона о раду, те чињенице да није дошло до укидања радног места нити до смањења броја извршилаца за радно место на коме је радио тужилац, будући да је и Правилником о организацији и систематизацији послова код туженог од 25.05.2014. године, као и Изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији који је тужени донео 31.12.2014. године у служби надзора је систематизовано радно место „чувар природе на Западној капији Парка природе“, за које је предвиђено 8 извршилаца, као и да није промењен опис послова радног места тужиоца, због чега је оценио да је предметно решење о отказу уговора о раду незаконито у смислу одредбе члана 179. став 5. тачка 1 Закона о раду, а туженог обавезао да тужиоца врати на рад у смислу одредбе члана 191. став 1. истог закона.

Другостепени суд је прихватио изнету правну аргументацију првостепеног суда у делу тужбеног захтева којим је тужилац тражио да се поништи решење туженог од 22.01.2015. године и којим је тужени обавезан да тужиоца врати на рад и распореди на послове и радне задатке који одговарају његовој стручној спреми и да му призна сва права из радног односа. Додатна аргументација другостепеног суда је да у оспореном решењу о отказу уговора о раду нису наведени разлози који се тичу стручне спреме тужиоца, односно да му је отказан уговор о раду, јер не испуњава услове предвиђене за рад на одређеном радном месту, већ је у образложењу решења наведено да је услед смањеног обима посла и

промене организације рада код туженог дошло до престанка потребе за обављањем послова на које је тужилац био распоређен. Међутим, другостепени суд је преиначио првостепену пресуду у делу тужбеног захтева којим је тужилац тражио накнаду штете, налазећи да тужилац до закључења главне расправе није определио висину постављеног тужбеног захтева за накнаду штете због незаконитог престанка радног односа, нити је у смислу правила о терету доказивања предложио доказе у том смислу, због чега је одбио тужбени захтев.

По оцени Врховног суда, одлука нижестепених судова заснована је на правилној примени материјалног права.

Одредбом члана 179. став 5. тачка 1. Закона о раду („Службени гласник РС“, број 24/05, ... 74/2014), прописано је да запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдан разлог који се односи на потребе послодавца и то: ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла. Чланом 185. став 1. истог закона прописано је да уговор о раду отказује се решењем, у писменом облику, и обавезно садржи образложење и поуку о правном леку.

Одредбом члана 191. истог закона прописано је да ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без правног основа, на захтев запосленог, одлучиће да се запослени врати на рад, да му се исплати накнада штете и уплате припадајући доприноси за обавезно социјално осигурање за период у коме запослени није радио (став 1), да накнада штете из става 1. овог члана утврђује се у висини изгубљене зараде која у себи садржи припадајући порез и доприносе у складу са законом, у коју не улази накнада за исхрану у току рада, регрес за коришћење годишњег одмора, бонуси, награде и друга примања по основу доприноса пословном успеху послодавца (став 2), да накнада штете из става 1. овог члана исплаћује се запосленом у висини изгубљене зараде, која је умањена за износ пореза и доприноса који се обрачунавају по основу зараде у складу са законом (став 3).

Сагласно наведеном, закон разликује две ситуације, једну када због насталих промена дође до укидања одређених служби или радних места и престанка потребе за обављањем одређеног посла или када дође до смањења обима посла и тиме до смањеног броја извршилаца на одређеним пословима. У другом случају потребно је да се изврши избор запослених који су вишак и за чијим радом престаје потреба. Када се одређени послови обављају од стране више извршилаца у складу са постојећом систематизацијом, смањење њиховог броја новом систематизацијом и утврђивање вишка запослених односно одређивање запосленог коме радни однос престаје мора да буде извршено на основу одређеног критеријума који искључује сваку произвољност, волунтаризам и дискриминацију. За постојање и оправданост овог законског разлога престанка радног односа и отказа уговора о раду запосленом од стране и на иницијативу послодавца мора да постоје стварне и објективне околности, односно послодавац нема дискрециono право да без одређеног критеријума сам одлучи који запослени представљају вишак, већ напротив, одређивање лица која представљају вишак од

више извршилаца на истом радном месту, без примене критеријума, такву одлуку чини незаконитом.

Одлучујући о ревизији туженог, по оцени Врховног суда, нижестепени судови су правилно применили материјално право када су оценили да је тужени повредио процедуру приликом доношења решења о отказу уговора о раду тужиоцу, услед организационих и економских промена код туженог. У конкретном случају, Правилником о организацији и систематизацији послова код туженог од 25.05.2014. године, предвиђено је 8 извршилаца, а такође и Изменама и допунама Правилника о организацији и систематизацији који је тужени донео 31.12.2014. године у служби надзора је систематизовано радно место „чувар природе на Западној капији Парка природе“ и предвиђено је 8 извршилаца, као и то да није промењен опис послова радног места тужиоца, дакле није укинуто радно место, нити је смањен број извршилаца у служби надзора на радном месту „чувар природе на Западној капији Парка природе“ на које је тужилац био распоређен и које послове је обављао. Стога су правилно закључили нижестепени судови да тужени није могао тужиоцу да откаже уговор о раду из разлога смањеног обима посла и промене организације рада код туженог, будући да код туженог нису наступиле технолошке, економске или организационе промене због којих је престала потреба за обављањем одређеног посла, нити је дошло до смањења обима посла, због којих је тужиоцу отказан уговор о раду. Такође, с обзиром на чињеницу да је на тим пословима било више извршилаца, тужени морао да примени критеријуме, а у конкретном случају тужени је тужиоца прогласио вишком, без примене критеријума. Другачије поступање, односно отказ по дискреционом овлашћењу послодавца, без навођења критеријума који су примењени и на основу којих је утврђено ко од више запослених представља вишак, такво решење чини незаконитим.

Имајући у виду наведено, Врховни суд налази да су нижестепени судови, правилном применом материјалног права усвојили тужбени захтев и поништили решење туженог од 22.01.2015. године, којим је тужиоцу отказан уговор о раду, а у складу са одредбом члана 191. став 1. Закона о раду усвојили захтев тужиоца за враћање на рад. Стога су неосновани наводи ревизије туженог о погрешној примени материјалног права.

Неосновани су наводи ревизије тужиоца, којим се указује да тужилац није у тужби могао поставити конкретан захтев за изгубљену зараду, јер није могао унапред знати када ће бити враћен на рад и пружити суду доказ о висини тако изгубљене зараде. Наиме, по оцени Врховног суда правилан закључак другостепеног суда да, код чињенице да тужилац до закључења главне расправе није определио висину постављеног тужбеног захтева за накнаду штете због незаконитог престанка радног односа, нити је у смислу правила о терету доказивања предложио доказе у том смислу правилно је другостепени суд преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев тужиоца у делу за накнаду штете.

Одлука о трошковима поступка донета је на основу члана 165. став 2. у вези чланова 153. став 1. и 154. став 2. ЗПП.

На основу изнетог, применом члана 414. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

Председник већа – судија
Мирјана Андријашевић, с.р.

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић